

Struktura władania i użytkowania ziemi na tle wybranych uwarunkowań przyrodniczych w zlewni górnego Wiaru w ciągu ostatnich 200 lat

Termin: 2011-05-10 - 2014-05-10

Kierownik: [Jerzy Solon](#)

Wykonawcy: [Andrzej Affek](#)

Instytucja zamawiająca: Narodowe Centrum Nauki

Numer projektu: N N 305 058940

(projekt promotorski)

Podstawowym problemem naukowym projektu są przekształcenia krajobrazu terenów górskich i pogórskich oraz wpływ na te przekształcenia szeregu czynników przyrodniczych i społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem struktury władania gruntami.

Teren badań jest tak dobrany, aby pierwotna struktura własności była możliwie jednolita i tworzyła zamkniętą całość, a dodatkowo aby pokrywała się z możliwą do wydzielenia całością pod względem fizjograficznym. Przy wyborze obszaru zwracano uwagę, aby czasowa zmienność badanych elementów (struktura władania, użytkowanie ziemi) w ostatnich 200 latach była możliwie wysoka. Warunki te spełnia ograniczona do progu Karpat zlewnia rzeki Wiar w Ziemi Przemyskiej, na obszarze której istniał od XV do XVII wieku składający z się z 24 wsi klucz rybotycki. Zlewnia ma powierzchnię 240 km², leży na pograniczu Karpat Wschodnich i Zachodnich na styku Pogórza Przemyskiego i Gór Sanocko Turczańskich.

Głównym celem naukowym badań jest określenie zależności między strukturą władania a użytkowaniem ziemi na tle wybranych uwarunkowań przyrodniczych w ciągu ostatnich 200 lat w zlewni górnego Wiaru. Na cel główny składają się następujące cele cząstkowe:

1. Odtworzenie struktury tradycyjnego (XIX w.), powojennego i współczesnego krajobrazu kulturowego i struktury władania w zlewni górnego Wiaru.
2. Określenie wpływu wybranych sił sprawczych na strukturę władania i użytkowanie ziemi w zlewni górnego Wiaru.
3. Określenie wzajemnych powiązań czasowo-przestrzennych między strukturą władania a użytkowaniem ziemi (m.in. wskazanie typowych ścieżek zmian i określenie trwałości układów przestrzennych).

Zakres planowanych prac będzie obejmował:

- zgromadzenie z polskich i zagranicznych archiwów i urzędów materiałów źródłowych dotyczących struktury władania i użytkowania ziemi dla co najmniej pięciu (w zależności od jakości danych) przekrojów czasowych i przetworzenie ich do postaci warstw wektorowych w jednorodnym odwzorowaniu oraz opracowanie na ich podstawie kartogramów o jednakowych polach podstawowych,
- prace terenowe z użyciem odbiornika GPS mające na celu uzupełnienie i weryfikację danych źródłowych, także z

zastosowaniem techniki wywiadu swobodnego,

- zebranie i przetworzenie materiałów dotyczących uwarunkowań przyrodniczych: opracowanie szczegółowego numerycznego modelu terenu z możliwością analizy ekspozycji i nachylenia stoków; mapy przydatności rolniczej gleb i map pochodnych,
- identyfikację i analizę powiązań między czasem, przestrzenią i badanymi elementami w środowisku GIS z zastosowaniem zaawansowanych metod statystycznych,
- syntezę uzyskanej wiedzy w postaci modelu zależności analizowanych zmiennych dla badanego terenu.

Odtworzona tradycyjna XIX struktura krajobrazu będzie stanowiła wartościowe narzędzie przy tworzeniu przez lokalne samorządy miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz opracowaniu strategii rozwoju i popularyzacji turystycznej regionu. Ratyfikowana przez Polskę Europejska Konwencja Krajobrazowa z 2000 roku zobowiązuje nas m.in. do "identyfikacji krajobrazów na swoim terytorium, dokonania analizy ich cech charakterystycznych oraz sił przyczyniających się do ich transformacji". Niniejszy projekt precyzyjnie wypełnia te zobowiązania.

Publikacje

Artykuły, rozdziały, referaty i inne

- Affek Andrzej: [Kalibracja map historycznych z zastosowaniem GIS](#). [w]: Źródła kartograficzne w badaniach krajobrazu kulturowego. Red. Joanna Plit, Jerzy Nita. Sosnowiec: Komisja Krajobrazu Kulturowego PTG, 2012 - s. 48-62 (Prace Komisji Krajobrazu Kulturowego; 16)
- Affek Andrzej: Skokowe zmiany lesistości w zlewni górnego Wiaru (1852-2000). [w]: Przestrzeń w badaniach geograficznych. Red. Krzysztof Fortuniak, Joanna Jędruszkiewicz, Mariusz Zieliński. Łódź: Wydaw. UŁ, 2012 - s. 59-66.
- Affek Andrzej: [Landscape continuity versus landscape transformation: a case study in the Wiar River catchment, Polish Carpathians \(1780-2000\)](#). [w]: Four dimensions of landscape. Ed. Jerzy Lechnio. Warszawa: WGiSR UW, 2011 - s. 147-155 (Problemy Ekologii Krajobrazu; 30)

Abstrakty, recenzje, notatki

- Affek Andrzej: [Landscape structure and patterns of land cover change in the Sanok-Turka Mountains, Polish Carpathians \(1780-2000\)](#). [w]: FORECOM Forest cover changes in mountainous regions – drivers, trajectories and implications, 6-8.03.2013, Kraków, Poland. Kraków: Institute of Geography and Spatial Management, Jagiellonian University, Poland; Swiss Federal Research Institute WSL, Switzerland, 2013 - s. 4.

Monografie od 2013 roku

- Affek Andrzej: [Dynamika krajobrazu. Uwarunkowania i prawidłowości na przykładzie dorzecza Wiaru w Karpatach \(XVIII-XXI wiek\)](#). Warszawa: Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN, 2016 - 244 s. (Prace Geograficzne; 251)